

*Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky*

***SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2004***

*Slovenská agentúra
životného prostredia*

Každý má právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia a o príčinách a následkoch tohto stavu.

čl. 45 Ústavy Slovenskej republiky

KOMPLEXNÝ ENVIRONMENTÁLNY MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM

● ENVIRONMENTÁLNY MONITOROVACÍ SYSTÉM

Uznesením vlády SR č.7/2000 bola schválená **Koncepcia dobudovania komplexného monitorovacieho a informačného systému v životnom prostredí SR**, v zmysle ktorej boli v roku 2004 v prevádzke nasledovné čiastkové monitorovacie systémy (ČMS):

Tabuľka 1. Garanti a strediská ČMS celoplošného monitorovacieho systému životného prostredia SR

ČMS	Garant	Stredisko ČMS
Ovzdušie	MŽP SR	SHMÚ Bratislava
Meteorológia a klimatológia	MŽP SR	SIIMÚ Bratislava
Voda	MŽP SR	SIIMÚ Bratislava
Geologické faktory	MŽP SR	ŠGÚDŠ Bratislava
Pôda	MP SR	VÚPOP Bratislava
Biota (fauna a flóra)	MŽP SR	ŠOP SR Banská Bystrica
Lesy	MP SR	LVÚ Zvolen
Odpady	MŽP SR	SAŽP Bratislava
Cudzorodé látky v potravinách a krmivách	MP SR	VÚP Bratislava
Rádioaktivita životného prostredia	MŽP SR	SHMÚ Bratislava

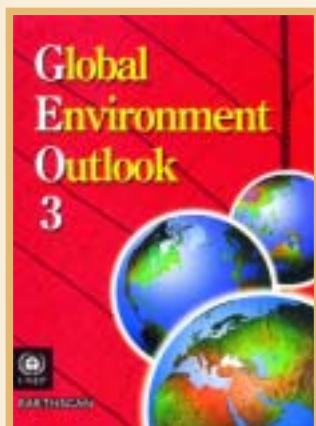
Zdroj: MŽP SR

Systém, ukazovatele, metodiky a sieť aktualizovaných projektov pre jednotlivé ČMS sú vo väzbe na disponibilné finančné prostriedky budované tak, aby sa dosiahla zhoda s obdobnými systémami monitorovania v zahraničí v krajinách EÚ a OECD, ako aj získanie potrebných informácií pre plnenie reportingových povinností SR vo vzťahu k zahraničiu.

Tabuľka 2. Finančné vyhodnotenie environmentálneho monitoringu 2000-2004

ČMS	Čerpané finančné prostriedky (tis. Sk)				
	2000	2001	2002	2003	2004
Ovzdušie	9 370	40 465	28 651	27 600	18 400
Meteorológia a klimatológia	31 200	27 100	28 300	33 200	35 000
Voda	25 654	38 394	44 434	35 330	24 192
Rádioaktivita	2 881	1 627	2 668	1 792	1 454
Odpady	80	3 800	3 500	3 500	
Biota		1 010	600	169	600
Pôda	9 200	9 200	9 200	9 200	9 200
Cudzorodé látky	12 053	21 415	27 032	28 400	27 381
Geologické faktory		9 000	10 000	10 000	10 000
Lesy	400	1 500	1 720	2 900	2 900
Celkové náklady	90 838	153 511	155 205	152 091	129 127
Náklady MŽP SR	69 185	121 396	118 152	111 591	89 646
Náklady MP SR	21 253	33 515	38 852	42 400	39 981

Zdroj: MŽP SR

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky za každý rok zverejní správu o stave životného prostredia v Slovenskej republike.

Príslušné ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky mu poskytnú potrebné podklady.

§ 33b ods. 1 zákona č 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov

● ENVIRONMENTÁLNY INFORMAČNÝ SYSTÉM

V zmysle **Koncepcie budovania rezortnej časti Štátneho informačného systému** boli v roku 2004 sústredené aktivity na rozvoj nasledovných systémov:

Komunikačný systém Rezortného informačného systému - RIS-u (ŽPNet)

V roku 2004 SAŽP prevádzkovala komunikačný systém RIS-u a pokračovala v realizácii projektu neverejnej dátovej siete ŽPNet. ŽPNet zabezpečoval vzájomné prepojenie lokálnych počítačových sietí organizácií rezortu MŽP SR: SIŽP, ŠOP SR, SSJ, SMOPaJ a SAŽP. Pokračovalo sa v budovaní dátovej komunikačnej infraštruktúry na jednotlivých pracoviskách rezortných organizácií. Nové aktívne sieťové prvky a sieťová kabeľáž bola vybudovaná na pracoviskách v Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici, Bratislave, Košiciach, Prievidzi, Prešove a v Žiline. Do prevádzky bol uvedený vlastný miestny rádiový dátový okruh s rýchlosťou 1 Mbit/s medzi ŠOP SR a SAŽP. Zvýšila sa rýchlosť prístupu prostredníctvom modemu do siete ŽPNet a začala sa využívať technológia ADSL pre vysokorýchlostný prístup pracovísk do siete ŽPNet. Na sieti ŽPNet sú ako zdroje informácií prevádzkované www, databázové a aplikačné servery budované v rámci nižšie popísaných informačných systémov ako aj národný uzol siete EIONET, ktorú prevádzkuje EEA.

Metainformačný systém Informačného systému životného prostredia SR

Prehľad o informáciách a údajoch, súvisiacich so životným prostredím umožňuje **Katalóg dátových zdrojov životného prostredia (KDZ)**, ktorý sústreďuje informácie o dokumentoch, projektoch, databázach a vektorových a rastrových vrstvách, produkovaných organizáciami rezortu MŽP SR a sprístupňuje ich odbornej a laickej verejnosti. Prevádzkovateľom KDZ je SAŽP. V roku 2004 SAŽP pokračovala v realizácii projektu Metainformačného systému prevádzkovaním a vývojom internetovej databázovej aplikácie KDZ, prístupnej na stránke <http://www.iszp.sk/metainfo>.

V priebehu roku 2004 sa zaregistrovalo 17 nových subjektov (poskytovateľov metainformácií), z toho 8-im bolo udelené právo pridávať informácie do KDZ. Vytvorených bolo 16 nových profilov poskytovateľov metainformácií a následne boli vložené metadáta k 60-tim novým dátovým zdrojom.

Informačný systém monitoringu (ISM)

Podľa **Koncepcie rezortnej časti ŠIS MŽP SR** je ISM definovaný ako subsystem Informačného systému životného prostredia a jeho úlohou je dodržiavanie tej časti uznesenia vlády SR č. 620/1993, v ktorej sa hovorí o "ucelenom, celoplošnom monitoringu životného prostredia". ISM je medzirezortný informačný systém, prevádzkovaný MŽP SR. V roku 2004 v rámci realizácie ISM čiastkové monitorovacie systémy Voda, Ovzdušie, Meteorológia a klimatológia a Rádioaktivita ŽP zabezpečili kompletnú rekonštrukciu svojich web stránok, ktoré publikujú na <http://www.shmu.sk>. Ostatné ČMS pokračovali v sprístupňovaní informácií z monitoringu prostredníctvom www stránok, spracovaných podľa jednotnej štruktúry. Do problematiky jednotlivých ČMS je možné vstúpiť cez úvodnú stránku ISM <http://www.iszp.sk/ism/> a získať ucelené informácie o informačnom systéme. Celý ISM tak tvorí previazaný celok informačných zdrojov jednotlivých ČMS. Pre sprístupnenie a interpretáciu monitorovaných ukazovateľov z jednotlivých

ČMS na internete, sa aj v roku 2004 pokračovalo v tvorbe a aktualizácii interaktívnych WEB aplikácií, ktoré pracujú na princípe dynamicky generovaných stránok podľa požiadaviek klienta.

Na <http://atlas.sazp.sk/> sú okrem iných publikované mapové služby:

- ◆ ČMS Pôda
- ◆ Kvalita a kvantita povrchových vôd SR
- ◆ Kvalita a kvantita podzemných vôd SR
- ◆ Regionálny informačný systém o odpadoch - RISO
- ◆ ČMS Ovzdušie
- ◆ Stav lesov Slovenska.

Základné informácie o dátach, ktoré sú spravované v parciálnych informačných systémoch jednotlivých ČMS sú sprístupnené v KDZ, kde sú vystavené metainformácie o databáze a položkách databázy monitorovaných a spracovaných údajov. Vytvorený katalóg umožňuje užívateľom získať informácie o už existujúcich dátach, ich podrobnú charakteristiku a kontakt na správcu. Komunikačným prostredím budovaného ISM pre rezortné organizácie je neverejná rozľahlá dátová sieť MŽP SR - ŽPNet. Prepojenie vlastných sietí LAN/WAN rezortných organizácií so sieťou ŽPNet umožňuje priamu komunikáciu so zdrojmi a sieťovými službami (intranet) siete ŽPNet.

Informačný systém o území (ISÚ)

Hlavným cieľom ISÚ je systematické sprístupnenie, sprostredkovanie a umožnenie využívania digitálnych informácií spracovaných v prostredí geografického informačného systému (GIS) pre potreby úloh a projektov rezortu ŽP ako i pre informovanosť širokej verejnosti o stave životného prostredia v SR. V roku 2004 bol realizovaný pilotný projekt tvorby **Centrálneho geografického systému (CGS)**. V rámci prác na projekte bol vytvorený údajový sklad obsahujúci geografické informácie z organizácií rezortu MŽP SR, pričom boli definované i základné pravidlá pre ich správu a aktualizáciu. Všetky údaje disponujú metainformáciami. Taktiež boli vytvorené rozhrania pre prístup k týmto informáciám prostredníctvom rôznych aplikácií v závislosti od užívateľských požiadaviek od tzv. "tenkých klientov", dostupných cez internetový prehliadač (<http://atlas.sazp.sk/cgs/>) až po tzv. "hrubých klientov" ako sú rôzne špecializované GIS softvérové aplikácie. Realizované práce prebiehali v súlade obdobnými aktivitami a iniciatívami na národnej ako i medzinárodnej úrovni. Ďalší vývoj a orientácia systému bude zameraný na distribuované riešenie, rozšírenie údajového modelu a harmonizáciu s odporúčaniami iniciatívy INSPIRE (<http://inspire.jrc.it>).

Viac informácií o realizácii a výstupoch v rámci riešenia projektu je k dispozícii prostredníctvom ISÚ [www stránok](http://www.iszp.sk/) (<http://www.iszp.sk/>).

Centrálny geografický systém rezortu životného prostredia

Centrálny geografický systém rezortu životného prostredia [CGS] je projektom a zároveň iniciatívou, ktorá sa snaží o zjednotenie prístupu k aktuálnym geografickým informáciám z rezortu životného prostredia. Samotnú realizáciu projektu CGS iniciovalo **Ministerstvo životného prostredia SR** prostredníctvom pracovnej skupiny Integrovaného manažmentu krajiny [PS IMK].

V rámci ústredných riešených tried pracovnej skupiny vznikla požiadavka na realizáciu vytvorenia jednotnej platformy pre prístup k digitálnym geografickým dátasetom. Pre riešenie uvedenej požiadavky bol predinšovaný projekt CGS. Jeho iniciátorom je Slovenská agentúra životného prostredia v úzkej spolupráci s partnermi zo Slovenského hydrometeorologického ústavu, Slovenského vodnohospodárskeho podniku, Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra, Štátnej ochrany prírody a Výskumného ústavu vodného hospodárstva. Uvedený projekt je na pôde SAZP realizovaný v rámci tvorby informačného systému o území.

V roku 2004 boli uvedení partneri vybráni na základe detinovaných požiadaviek na priestorové dáta z projektu Integrovaného manažmentu krajiny pri definovaní pilotného územia. V nasledujúcej fáze sa však uvažuje o možnostiach možnosti spolupráce i s ďalšími organizáciami a zábera celého územia SR.

Informácie prezentované v CGS IMK / Ústredný sklad rezortu ŽP [Pilotný projekt] sú súhrnné údaje rezortu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Sú súčasťou databázy Informačného systému o životnom prostredí [ISÚ], ktorého prevádzku zabezpečujú rezortné organizácie MŽP.

Informačný systém úradov životného prostredia (ISÚŽP)

Cieľom ISÚŽP je automatizácia odborných činností na úradoch životného prostredia, skvalitnenie a skrátenie rozhodovacieho procesu, prenos informácií potrebných pre vrcholové riadenie a zabezpečenie informačných tokov do iných informačných systémov. Podľa odborných oblastí ŽP sa ISÚŽP skladá zo subsystémov: Ovzdušie, Voda, Odpady, Príroda, Vplyvy, Havárie, IPKZ a Kontrola.

V roku 2004 pokračovala realizácia informačného systému nasledovne:

V **subsystéme Ovzdušie** boli spracované údaje za rok 2003 a prezentované na www.air.sk. Z dôvodu závažných legislatívnych zmien bola spracovaná nová verzia programu NEIS BU (Národný emisný inventarizačný systém), do ktorej boli tieto zmeny zapracované. Implementácia vyhlášky MŽP SR č. 409/2003 Z.z. do NEIS BU podmienila zmenu niektorých tlačív (tlačivá T3 a T4 ročné údaje o emisiách a výpočte poplatku, nové tlačivo bilančný list prchavých organických látok VOC), zmenila sa tiež kategorizácia zdrojov podľa vyhlášky MŽP SR č. 706/2002.Z.z. a do centrálnej databázy bola implementovaná vyhláška MŽP SR č. 391/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 245/2003 Z.z.

Do **subsystému Odpady** boli v roku 2004 zapracované pripomienky užívateľov a požadované výstupné zostavy. Na úradoch životného prostredia prebehlo nasadenie nového systému a zaškolenie pracovníkov odpadového hospodárstva ÚŽP. V marci roku 2004 bol vydaný doplnok č. 574/2004 k nariadeniu EC o štatistike odpadov, ktorého podstatnou súčasťou bol prevodník medzi zoskupením odpadov vyžadovaným Nariadením EC č. 2150/2002 a v súčasnosti platným európskym Katalógom odpadov. Podľa tohto doplnku bolo možné využiť údaje získavané informačným systémom RISONet v kombinácii s katalógom Odvetvových kódov ekonomickej činnosti (OKEČ) pre splnenie výkazníckych povinností vyžadovaných týmto nariadením. Okrem spomínaných zmien bola prevedená rekonštrukcia aplikačného a databázového servera s cieľom optimalizácie výkonu systému v internetovej sieti. Systém RISONet bol prepojený s novovytvoreným informačným systémom o obaloch.

(http://www.sazp.sk/slovak/struktura/COH/cms/riso_net_popis.html)

V **subsystéme Vplyvy** bola v roku 2004 prevedená zmena číselníka štátnej správy a dopracované filtre na zjednodušené vyhľadávanie akcií. Ukončilo sa napĺňanie databázy IS EIA. Boli skompletizované dáta za roky 2000 - 2004 a GIS vrstvy 2002 - 2003, čiastočne rok 2004 (www.sazp.sk/eia).

V roku 2004 bol dokončený IS "Súhrnná evidencia o vodách" (IS SEV), ktorého súčasťou je aj APV pre štátnu vodnú správu - **subsystém Voda**. IS SEV je budovaný a spravovaný na SHMÚ. V rámci testovania systému naplňali všetky údaje za rok 2003 pracovníci SHMÚ, od budúceho roka majú prístup do IS aj úrady ŽP a môžu pracovať s dátami.

Subsystém Havárie bol vytvorený v rámci IS PZPH (prevencie závažných priemyselných havárií). IS sa skladá z troch registrov: Register "Podniky", ktorý obsahuje údaje o podnikoch spadajúcich pod smernicu SEVESO, register "Havárie", kde sa zadávajú údaje o haváriách a "Register odborne spôsobilých osôb". V roku 2004 bol systém doplnený o modul GIS pre verejnosť a tiež v podrobnejšej mierke mapového podkladu pre štátnu správu v ŽP. Podrobnejšie informácie sú na stránke: www.sazp.sk/seveso.

Informačná podpora pre **subsystém IPKZ** (Integrovaná kontrola a prevencia znečisťovania) sa buduje ako súčasť Informačného systému IPKZ. Na základe zmien v legislatíve bola prepracovaná analýza a boli vytvorené registre: "Register dokumentov", "Register oprávnených osôb". Budujú sa registre: "Integrovaný register znečistenia", "BAT a BREF register", "Register noriem kvality ŽP" (<http://www.sazp.sk/ipkz/>).

Pre **subsystém Príroda** bola v roku 2004 dokončená analýza a vytvorené aplikačné programové vybavenie pre úrady ŽP. Toto zahŕňa zber údajov, tlač rozhodnutí a vyhotovenie rôznych prehľadov činnosti orgánov štátnej správy v oblasti ochrany prírody. Po otestovaní bude APV nasadené na všetky úrady ŽP.

Informačný systém životného prostredia (ISŽP)

V roku 2004 bol portál ISŽP aktualizovaný a dopĺňaný o nové informácie. Na <http://www.iszp.sk> užívateľ nájde environmentálne informácie súvisiace so životným prostredím, členené podľa témy. Z jedného miesta sú tak dostupné environmentálne informácie v SR i vo väzbe na zahraničie s možnosťou ich vyhľadávania cez "zložky ŽP", "záťaž ŽP" a "ľudská činnosť v ŽP". V rámci portálu ISŽP sú zaradené aj všetky bežiacie informačné systémy (ISM, ISÚ, ISÚŽP, a i.), vrátane novo vytváraných IS. Pre IS Posudzovanie vplyvov na ŽP (EIA) je portál ISŽP tiež cestou pre zverejňovanie informácií a účasti verejnosti na rozhodovacích procesoch, čoho význam bude v nasledujúcich rokoch trvale narastať. Údaje o stave ŽP sú sprístupňované na portáli ISŽP aj prostredníctvom interaktívnych WEB máp.

V roku 2004 sa rozbehlo budovanie nového portálu o životnom prostredí "**Enviroportál**". Jeho cieľom je poskytovať autorizované a overené informácie o životnom prostredí na Slovensku, umožniť ONLINE prístup k databázam tvoreným v rezorte životného prostredia v rámci ISŽP, informovať o stave životného prostredia na Slovensku, zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľstva, populárno-náučným prístupom podporovať environmentálnu výchovu a prezentovať environmentálne organizácie. Okrem odbornej tematiky (Správy o stave ŽP v SR v zmysle zákona NR SR 17/1992 Zb a zákona č. 205/2004 Z.z., Regionálne správy o stave životného prostredia, Sektorové správy o vplyvoch hospodárskych odvetví na ŽP, Informačné brožúry o ŽP Slovenskej republiky, Správa o stave ŽP podľa D-P-S-I-R štruktúry, Atlas krajiny SR on line, Katalóg chránených stromov, Štátny zoznam chránených území, EIA, a.i.) boli sprístupnené aj populárno-náučná časť (Počasie, Kalendárium, Environmentálna videotéka, Medzinárodné dohovory) a informačná časť (Adresár enviroorganizácií, Kalendár akcií, Správy, Archív správ, Ankety, Diskusné fórum, Štatistika návštevnosti). Enviroportál v krátkej dobe úplne nahradí súčasný <http://www.iszp.sk>.